טו: לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית. פירש הקונטרס הלכך ליכא למיגזר משום שכירות ושאלה ונסיוני ואי משום לפני עור לא הבינעית לא ימכור מכשול תלינן בשחיטה אבל גבי עובד כוכבים לענין שבת אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ואיכא למיגזר משום הכי עד כאן לשון הקונטרס וקשיא דא"כ מאי קפרין והרי שדה והא לא שייך בה שאלה ונסיוני תדע דהא לא אסרינן מכירת שדה לעובד כוכבים מהאי טעמא כי היכא דאסרי' בהמה גסה לכך נראה לפרש התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור תלוי בגוף הבהמה אלא בגוף הקרקע ואפילו השאיל פרתו לעובד כוכבים לחרוש בה בשביעית אין שום איסור שביעית על הבהמה דאין כאן גנאי ויש להתיר למכור לישראל חשוד מטעם תלייה דאימר לשחיטה זבנה אבל גבי שבת שהאיסור תלוי בגוף הבהמה ואיכא איסור לבעלים אם יחרוש בו העובד כוכבים לפיכך אין להתיר למכרה מטעם תלייה בשחיטה ופריך והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו וכשהוא ביד ישראל אחר יש בו איסור דאוריתא אם זרע בו הישראל ותלינן להיתרא: **והרי** בלים בו'. תימה ודקאמרי לה מאי קאמרי לה וכי לא היה יודע דשאני כלים משום שלא היה כמה לתלות וכל מה שהתרנו אינו אלא מטעם תליית שחיטה והוצירה ושמא י"ל דהוה ס"ד דמקשה הכא נמי יש לד לתלות שלורך שנה אחרת

הוא קונה ואפי' הכי אסור:

והמזורה. פ"ה שהוא רחת שהופכין בה התבואה וקורין אותה פל"א וקשיא דהא כתיב (ישעיה ל) ברחת ובמזרה אלמא תרי מילי נינהו לכך פר"י דהוא כלי ג' של מחרישה: **והדקר.** פ"ה הוא מרא שקורין פטווי"ר וקשיא לר"י דהא אמרינן (גיטין דף ז:) והוא שיש לו דקר נעון ואין דרך [מרא] להניחו נעון בקרקע לכך נראה לו שהוא כלי המחרישה שקורין קולטר"א

וצריכו להיות נעון בקרקע:

רבה זבן חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים. ומפרש טעמיה דאיכא למיחלי לישראל אחר מזבן ליה וקשיא דהא רבה גופיה דחי לעיל טעמא דרב הונא דתליית שחיטה דפריך מי דמי וי"ל דלגבי דשמע מיניה קבלה מיהו עוד י"ל דלא דמי דלעיל איכא למיחלי כל כך בשחיטה דרוצה לרדיה זבני ולספריס דגרסי לעיל רבא והכא רבה ניחא: **לעובד** כוכבים מזבן ליה לישראל לא מזבן בו'. ובמסקנא מסקינן דאסור למזבן לישראל חשוד וא"ת מאי שנא מלפני דלעיל דלעיל (דף יד.) וי"ל דהתם מיירי בעובד כוכבים שאינו מוחזר על לפני עור לפיכך אין אנו חוששין אם העובד כוכבים ימכור לחבירו אבל הכא דמיירי בישראל החשוד אנו מוחזרין שלא יבא שום ישראל לידי תקלה על ידינו הר"ר אלחנן ועוד דחד לפני הוא שלא יחטא ישראל בשאלה ושכירות ונסיוני: **רהיט** בתרייה. תע"ג דלעיל תלינן לימור דלשחיטה זבנה הכא לא תלינן לישראל מזבן לה

שכן ימכור לזה כמו לזה:

לפרקאי

ומנא תימרא דאמרינן כי האי גוונא דתנן [6]בש"א לא ימכור אדם פרה החורשת בשביעית וב"ה [8]מתירין מפני שיכול לשוחטה אמר [9]רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית הכא [1]אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת א"ל אביי וכל היכא דאדם מצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית [2]ותנן [3]בש"א לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית וב"ה [4]מתירין מפני שיכול להובירה מתקיף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ותנן [5]ר"אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואע"ג דמצווה וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אע"ג דאינו מצווה רבה זבן ההוא חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים א"ל אביי מ"ט עבד מר הכי א"ל אנא לישראל זבינו א"ל והא אזיל ומזבן ליה לעובד כוכבים לעובד כוכבים קא מזבן לישראל לא קא מזבן איתיביה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרין שלא למכור אין מוכרין מ"ט אילימא משום דחשידי ארביעה ומי חשידי והתניא [10]אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ואין צ"ל נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות [11]ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין [6] מייחדין עמהם [7]ואין מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של כותים זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים ואין צ"ל זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ומוסרין בהמה לרועה שלהן ומייחדין עמהם ומוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אלמא לא חשידי ועוד תניא [12]אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחיזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי מ"ט אי נימא דחשידי אשפיכות דמים ומי חשידי האמרת ומייחדין עמהן אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים וכי תימא כותי לא עביד תשובה ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבה [13]כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים [14]כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים [15]רהיט בתריה תלתא פרסי וא"ד פרסא בחלא ולא אדרכיה א"ר דימי בר אבא בדרך שאסור למכור לעובד כוכבים [16]אסור למכור ללסטים ישראל ה"ד אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו עובד כוכבים ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה תנו רבנן אין מוכרין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא אמר [17]רב

אי

[6]בש"א לא ימכור אדם פרה החורשת בשביעית וב"ה [8]מתירין מפני שיכול לשוחטה אמר [9]רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית הכא [1]אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת א"ל אביי וכל היכא דאדם מצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית [2]ותנן [3]בש"א לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית וב"ה [4]מתירין מפני שיכול להובירה מתקיף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ותנן [5]ר"אלו הן כלים שאין אדם רשאי למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למיתלא תלינן ואע"ג דמצווה וכל היכא דליכא למיתלי לא תלינן אע"ג דאינו מצווה רבה זבן ההוא חמרא לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים א"ל אביי מ"ט עבד מר הכי א"ל אנא לישראל זבינו א"ל והא אזיל ומזבן ליה לעובד כוכבים לעובד כוכבים קא מזבן לישראל לא קא מזבן איתיביה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרין שלא למכור אין מוכרין מ"ט אילימא משום דחשידי ארביעה ומי חשידי והתניא [10]אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ואין צ"ל נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות [11]ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין [6] מייחדין עמהם [7]ואין מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של כותים זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים ואין צ"ל זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות ומוסרין בהמה לרועה שלהן ומייחדין עמהם ומוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אלמא לא חשידי ועוד תניא [12]אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחיזין להן את הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי מ"ט אי נימא דחשידי אשפיכות דמים ומי חשידי האמרת ומייחדין עמהן אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים וכי תימא כותי לא עביד תשובה ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבה [13]כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים [14]כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים [15]רהיט בתריה תלתא פרסי וא"ד פרסא בחלא ולא אדרכיה א"ר דימי בר אבא בדרך שאסור למכור לעובד כוכבים [16]אסור למכור ללסטים ישראל ה"ד אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו עובד כוכבים ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה תנו רבנן אין מוכרין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא אמר [17]רב

ומנא תימרא. דהיכא דליכא למיתלי במכירה דלפני עור תלינן לקולא דתנן כו': **לא ימכור לו פרה החורשת בשביעית.** ישראל החשוד על השביעית לא ימכור לו חבירו פרה המלומדת לחרוש משום לפני עור וגו': **אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית.** הלכך ליכא למיגזר משום שאלה ושכירות ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אבל גבי עובד כוכבים לענין שבת אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ואיכא למיגזר משום כל הני: **אדם מצווה על שביתת שדהו.** שנת שבתון יהיה לארץ[8]): **לא ימכור.** לו לישראל החשוד על השביעית: **שדה ניר.** חרושה דסמוכה לזריעה קיימא ועבר אלפני עור: **להובירה.** לעשותה שדה בור שלא יזרענה: **המחרישה וכל כליה.** דסמכייהו לעבודת קרקע (2) והשתא לאו משום שתא דלקמיה הכא קא זכין להו שהרי כל שעה הן מצוין: **המזרה.** פל"א שבו זורה את הגורן לרוח להעביר הקש וכשאין גורן עודר בה את הקרקע: **והדקר.** מרא פיטור"א: **דליכא למיתלי.** כגון בהמה ושדה ניר דשדה אדם קופץ לקנותו משום דאינו מצוי לו כל שעה לקנות ומשום שתא (3) דלקמן קא זכין ליה: **דליכא למיתלי.** כגון כלים הללו: **חמרא.** ליכא למיתלי בשחיטה: **לישראל לא מזכן ליה.** בתמיה. הלכך תלינן בישראל: **בהמות וכרים אצל.** עובדי כוכבים זכרים דרבעי להו: **נקבות אצל.** עובדות כוכבים נקבות כדמפרש בפ' שני (לקמן דף כב:) דעובדי כוכבים מצוין אצל נשי חבריהן וזימנין דלא משכח לה ורבע לבהמה דישראל: **ואע"ל וכרים אצל נקבות.** לפי שעובדת כוכבים נרבעת לזכר: **ואין מוסרין בהמה לרועה.** עובד כוכבים משום רביעה: **ואין מייחדין עמהם.** שחשוד על שפיכות דמים: **ואין מוסרין להם תינוק.** דמשכי ליה למינות ועוד משום מסכת זכור והן מוחברין עליו דכתיב (בראשית כ) ודבק באשתו ולא בזכור[9]): **אלמא לא חשידי.** כותים ארביעה ואפי' הכי קתני בברייתא קמייתא דבהמה דקה תליא במנהגא הא בהמה גסה אסור לזכויי להו אלמא משום דהדר מזכין ליה לעובד כוכבים מישינן: **אין מוכרין להן.** לעובדי כוכבים: **לא זיין.** סייף ורומח: **כלי זיין.** כיס יד גרומח ונדן לסייף: **סדן.** לשוס בו רגלי אים וכלשון אשכנז שטו"ק בלע"ז ליפ"ר: **כבלים.** בוי"ש בלע"ז: **שלשלאות.** פרוי"ש וכל הנך משום דלא ליזקו בהו ישראל: **מ"ט.** אלמותי קאי: **אי נימא.** משום דכותים אשפיכות דמים חשידי: **וכו' אמרת.** לעיל מתייחדין עמהם אלמא לא חשידי: **לא עביד תשובה.** לחזור בו ולמוח לדברי חכמים שאסרוהו למכור לעובד כוכבים: **עביד תשובה.** וליית ולא מזכין ליה לעובד כוכבים: **רהט.** רהה: **בפרסי.** ההוא ישראל למיהדר ולמיזבן חמרא מייתי: **בחלא.** בין החולות מקום קשה להילוך: **ולא אדרכיה.** לא הסיגו. ודומה לו בפלגש בגבעה (שופטים כ) כתרו את בנימין הרליפוהו מנוחה הדליכוהו [10]בעבריהם מקום מנוחתם הסיגום הסבטים לבני בנימין: ה"ג **לעולם דלא קטיל וכמשמוטא דעביד לאצולי נפשיה.** לסטים השומט ממון מיד בעלי וממלט והולך וכשרודפין אחריו נלחם ומגיל עצמו ומאבד זה את ממונו:

מי

מסורת הש"ס

[1] שביעית פ"ה מ"ח, מכילתא דרשב"י ל"ד: [2] ס"א דרשב"ל, [3] ל"ל ותגיא, [4] תוספתא פ"ג דשביעית ע"ש, [5] שביעית פ"ה מ"ו, [6] תוס' רש"ג, [7] לקמן כב:, [8] [תוס' רש"ג], [9] ע' תוס' לקמן כב. ד"ה מיפוקן, [10] [כתובות ס:], [11] [נכ"מ], [12] [נכ"מ], [13] [נכ"מ ס"א דרב פפא], [14] למיתלי כלפני עור כל"ל, [15] [ריקבא יט.], [16] [ריקבא כב.], [17] [סנהדרין נח.], [1] ל"ל אלא הנערים שהם נותני כסם שם הדמקומות הדמיכוהו הסיגוהו כי וכן פירש"י בשופטים, [2] רש"י.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואין מתייחדין עמהם: (ב) רש"י ד"ה המחרישה וכו' לעבודת קרקע והכא לאו משום שתא דלקמיה קא זכין להו השתא שהרי כל שעה: (ג) ד"ה דליכא וכו' שתא דלקמיה קא זכין ליה:

לעזי רש"י

פל"א [פיל"א]. יעה. פישוי"א (פושיי"ר). מעדר.
שטו"ק. סד (לכבילה רגלים).
ציפ"י [צי"ף]. סד (לכבילה רגלים).
בוי"ש [בויא"ש]. כבלים.
פרוי"ש [פירי"ש]. שלשלאות, אזיקים.

רבינו חננאל (המשך)

להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. אלמא כותים לא חשידי אריבעה אלא מאי טעמא מקום שנהגו שלא למכור לכותים בהמה דקה אין מוכרין להן החיישינן דלמא מזבני אינהו לעובדי כוכבים. ועוד הנא אין מוכרין להם כלי זיין ואין משחיזין להן זיין ואין מוכרין להן סכין ולא קולרין ולא כבלין ולא שלשלאות של ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי וכי תימא ישראל אפשר דעביד השובה כותי לא עביד השובה והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים רהט רבא בתריה דההוא ישראל החשוד תלתא פרסי בחלא כדי לאחדורי ההוא חמרא דזבין ליה ולא אדרכיה. וכן אסור למכור ללסטים ישראל זיין וכלי זיין ואע"ג דלא חשיד למיקטל אלא משמוטא בעלמא דזימנין דעביד לאצולי נפשיה מקטלא. ת"ר אין מוכרין להן תרסין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com